

*Попередження
насильства у родині*

Що ж таке насильство

Насильство

*Застосування силових методів,
або психологічного тиску за допомогою
погроз, свідомо спрямованих на слабких
або тих, хто не може чинити опір.
Тобто, будь-яке застосування сили щодо
беззахисних.*

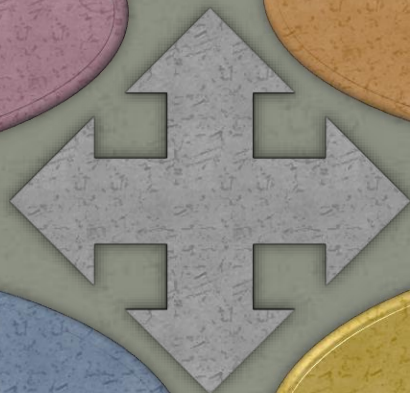
Види насильства

Фізичне

Психологічне

Сексуальне

Економічне

Фізичне насильство

навмисне завдання фізичної шкоди іншій людині. Навіть одиничний випадок побоїв уже є насильством. Ознаки фізичного насильства: побої, стусани, ляпаси, якщо їх завдають людині навмисно (незалежно від мети чи рівня алкогольного/наркотичного сп'яніння кривдника);

Ознаки фізичного насильства

- примус вживати шкідливі речовини (алкоголь, наркотики) через обман чи застосування сили;
- свідома відмова надавати хворому ліки чи медичну допомогу або ж використання неправильного дозування лікарських препаратів;
- використання предметів для завдання шкоди жертві (кидання предметів, погрози застосувати зброю, порізи чи кульові поранення).

Прояви насильства щодо дітей:

- дитину ставили в куток або замикали у кімнаті, щоб покарати;
- батьки давали ляпаса чи запотиличника дитині або навіть били, коли дитина була неслухняна;
- дитину тягнули за волосся, кидали у неї предметами чи погрожували застосувати зброю;
- дитину примушували вживати наркотики, алкоголь чи тютюнові вироби.

Сексуальне насильство

це будь-які дії сексуального характеру без добровільної згоди. Йдеться не лише про статевий акт, а й про сексуальні домагання без проникнення в тіло.

Психологічне насильство

Психологічне (або емоційне) домашнє насильство — це використання переваги, щоб принизити та знецінити іншого члена сім'ї. Насильством також є свідоме ігнорування потреб та почуттів тих членів сім'ї, які залежні від людини та потребують догляду. Як-от дітей чи людей старшого віку.

Ознаки психологічного насильства

- постійна образлива критика, маніпулювання, контроль над життям жертви;
- звинувачення, засудження, словесні образи;
- обзивання нецензурними словами, приниження;
- ігнорування як спосіб «покарання» (як серед дорослих, так і щодо дітей);
- покарання та погрози покарання, погрози життю й здоров'ю, заборона висловлювати свою думку, вільно пересуватися поза домом та спілкуватися з близькими;

Ознаки психологічного насильства

- зняття людиною із себе відповідальності за негативний вплив на психологічний стан жертви;
- відмова спілкуватися, щоб змусити жертву почуватися винною, принизити її;
- ізолювання жертви від спілкування з друзями чи родиною, контроль над спілкуванням через прочитання особистої пошти і повідомлень у соцмережах;
- знецінення людини, цілковитий контроль над усіма сферами її життя

Прояви психологічного насильства щодо дітей:

- образливі слова й приниження дитини щодо її успішності в навчанні, позашкільної діяльності, захоплень, інтересів чи повсякденної поведінки:
 - «Ти тупий/тупа»;
 - «Так і виростеш нездарою»;
 - «Чого витріщився — вчи!»;
 - «В одне вухо влетіло, через інше вилетіло»;
 - «Ти, як баран, уперся рогами в стіну»;

Прояви психологічного насильства щодо дітей:

- втягнення дитини у конфлікт між дорослими, примус підтримати одного з дорослих:
 - «Іди і розкажи йому/їй, може, він/вона тебе послухає»;
 - «Іди і скажи йому/їй, що він/вона "поганий"/"погана"»;
 - «Передай йому/їй, що я більше його/її не хочу бачити»;
 - «Ти зі мною, бо він/вона вчинила погано, я б ніколи так не зробив/зробила»;
 - «Іди до нього/неї, тебе ж там більше люблять»;
- постійні домашні конфлікти чи насильство, яке бачить дитина;
- ігнорування дитини як спосіб покарання.

Економічне насильство

Позбавлення людини житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів, використання фінансової переваги — це економічне насильство.

Основні ознаки економічного насильства:

- примушування до заняття проституцією, жебрацтвом, крадіжками;
- відбирання у жертви коштів чи документів;
- примушування передати право власності на рухоме та нерухоме майно жертви;
- приниження жертви та психологічний тиск через перевагу у матеріальній власності;
- маніпулювання думками та бажаннями жертви способом відбирання у неї матеріальних ресурсів та їжі.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

- ❖ Довіра у контакті має велике значення, але головними для орієнтування є важливі дорослі.
З'являється почуття сорому, дитина може перебирати всю провину за те, що трапалося на себе.
Краще орієнтуються у часі, головним при орієнтуванні є звичний для дитини режим.
Самооцінка залежить від слів та оцінок від значимих дорослих.
При розповіді можуть задіювати інформацію від всіх сенсорних систем.
Хоча провідна діяльність - навчання, у діагностиці все ще доречно використовувати елементи гри.
У дітей цього віку загострене відчуття справедливості.
Пам'ять краща та детальніша, добре запам'ятовується емоційно інший досвід.

Особливості роботи з підлітками

- Підлітковий період – період завершення дитинства, виростання з нього, перехідний від дитинства до дорослості.
- Порівняння себе з дорослими і з більш молодшими дітьми призводить підлітка до висновку, що він вже не дитина, а скоріше дорослий. Підліток починає відчувати себе дорослим і хоче, щоб і навколишні визнавали його самотійність і значимість.

Для підлітків характерна полярність психіки, а саме:

- Цілеспрямованість, наполегливість та імпульсивність;
- Нестійкість може змінитися апатією, відсутністю прагнень та бажань що-небудь робити;
- Підвищена самовпевненість, безапеляційність у судженнях швидко змінюється ранимістю та невпевненістю в собі;
- Потреба в спілкуванні змінюється бажанням бути на самоті;
- Невимушеність у поведінці порою поєднується із соромливістю;
- Романтичній настрої часто межує із цинізмом, розважливістю;
- Ніжність, привітливість буває на фоні дитячої жорстокості.

Основні психологічні потреби підлітка

- прагнення до спілкування з однолітками,
- прагнення до самостійності і незалежності,
- емансипації від дорослих,
- до визнання своїх прав з боку інших людей.

ОЗНАКИ ФІЗИЧНОГО НАСИЛЬСТВА (ШКОЛЯРІ) 6-10 років

Гнівливість/дратівли
вість

Проблеми з
навчанням

Гіперзбудження

Бажання у всьому
догодити батькам

Ознаки надмірної
тривоги

Труднощі у
спілкуванні з дітьми
та дорослими

Труднощі з
концентрацією

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ ОЗНАКИ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

- сексуально демонстративна поведінка щодо дорослих;
- імітація статевих актів у дітей старшого шкільного віку, включно з імітацією групових статевих актів;
- зловживання мастурбацією (більше, ніж характерно для дітей певного віку);
- залучення інших дітей до ігор із сексуальним підтекстом (за винятком ігор, які мотивуються нормальним інтересом та потребою у візуальному і тактильному дослідженні, таких як ігри «у лікарню» і взаємне роздягання, які характерні для дітей молодшого віку);

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ ОЗНАКИ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

- ● створення та реалізація сексуальних сценаріїв із залученням іграшок або ляльок (наприклад, лялька-«дитина» кладе обличчя на промежину ляльки-«тата» і говорить: «Йому це подобається»; або лялька-«тато» засовує руку під спідницю ляльки-«дитини» і починає терти її в зоні лобка);
- страх перед чоловіками або жінками;
- страх перед сексом у дітей старшого підліткового віку (якщо він не може бути пояснений нормальними для підлітків амбівалентністю і тривожністю);

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ ОЗНАКИ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

- деякі діти надягають на себе надто багато одягу, що можна тлумачити, як символічну спробу сховати або захистити своє тіло, крім того, вони можуть ховати одяг, на якому залишилися фізичні сліди сексуального насильства;
- якщо дитина заявляє, що вона брала участь у сексуальних діях, або що дорослий робив з нею «щось погане», це завжди треба сприймати серйозно, якщо не звернути уваги на таку заяву або знизити її значущість, у майбутньому дитина може не виявити бажання обговорювати це питання, такі заяви можуть мати завуальований характер, наприклад: «Я не хочу йти додому» або «Я більше не люблю тата»;

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ ОЗНАКИ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

- ● страхи та фобії (страх перед темрявою; небажання йти в школу, надвір, додому; страх бути залишеним на самоті; безпредметна тривога; страх перед конкретними людьми);
- агресивна поведінка, істерики, спроби втекти з дому, прагнення влізти до бійки;
- уникнення соціальних контактів, замкнутість, ізоляція, недовіра до людей;
- загальна дратівливість, постійний плач, надмірна активність, нездатність сконцентруватися
- регресія у дітей молодшого віку (нетримання сечі та калу, смоктання великого пальця, перехід на «дитяче белькотіння», хворобливе прагнення до фізичної ласки).
- симптоми тривоги та депресії;
- високий рівень поінформованості з питань сексу і сексуальної поведінки, який не відповідає віку дитини.

ОЗНАКИ ФІЗИЧНОГО НАСИЛЬСТВА (ПІДЛІТКИ) з 10-18 років

Спалахи гніву

Депресія

Зловживання

Проміскуїтет

Втечі з дому

Соціальна/емоційна замкнутість

Брехня/крадіжки

Повторювальні дисоціативні епізоди

Шкідлива поведінка батьків

- Бути непослідовними у підтримці правил;
- Наполягати на досконалості ;
- Заповнювати весь час дитини уроками і заняттями , так що дитині не вистачить неструктурованого часу для своїх інтересів і засвоєння корисних правил;
- Не дозволяти дитині відчувати себе погано на короткий час;
- Ігнорувати дитину;
- Потурати дитині;
- Встановленні занадто жорсткі правила або не встановлені правила зовсім;

Корисна поведінка батьків

- Створювати атмосферу любові, безпеки і забезпечувати захист;
- Оцінювати безпеку світу дитини і навчати його навичкам вирішення конфліктів ;
- Підтримувати зусилля дитини робити що-небудь по-своєму;
- Заохочувати здібності дитини думати логічно і творчо ;
- Пропонувати шляхи вирішення проблем;
- Дозволяти дитині відчувати безпечні, природні наслідки своїх дій ;
- Дати зрозуміти що Ви продовжуєте піклуватись про дитину, навіть коли не згоден з Вами;
- Обговорювати з дитиною як, коли і чого уникати, або стояти на своєму .

Домашнє насильство є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини!

- Намагаючись вирішити проблему домашнього насильства, у грудні 2017 року Верховна Рада України ухвалила [Закон](#) "Про запобігання та протидію домашньому насильству", в якому запропоновано новий підхід (із використанням європейських стандартів) до боротьби з цим негативним явищем у суспільстві.

Причини домашнього насильства

- Насильство в сім'ї відбувається у всіх секторах суспільства, незалежно від релігії, раси, сексуальних вподобань, професійного та освітнього рівня.

Особи, які чинять насильство, намагаються одержати владу та контроль над їхніми близькими партнерами. Влада набирає вигляду стратегічної образливої тактики (фізична, сексуальна, вербальна, емоційна), що забезпечує посилення контролю.

НАСИЛЬСТВО ЩОДО ДІТЕЙ:

- Насильство над дітьми - проблема, яка завжди існувала і скоріш за все, ще дуже довго буде існувати у сучасному суспільстві. Сучасність демонструє такі його приклади, як смерть дітей від голоду, загибель їх під час бомбардувань і обстрілу, міжнародних конфліктів, вбивство в таборах біженців, на побутовому ґрунті. Нерідкі і такі форми насильства, як торгівля дітьми, залучення до жебрацтва, проституція, економічна експлуатація, позбавлення житла, коштів для існування, зневага потребами й інтересами. Діти є найнезахищенішою і найуразливішою частиною суспільства, повністю залежною від дорослих.

Наслідки жорстокого поводження та незадоволення потреб дітей залежать від їхніх вікових особливостей, а саме:

❖ - *молодший шкільний вік* - діти не очікують (не шукають) допомоги дорослих, намагаються своїми діями та словами довести, що вони в змозі самотійно про себе подбати (що є фактично захисною реакцією, яка спричинена недовірою до дорослих); іноді не реагують на похвалу та позитивну увагу; діти намагаються виправдати очікування дорослих та беруть на себе їх зобов'язання.

У них виникають проблеми при спілкуванні з однолітками (відчувають себе неповноцінними та не вартими спілкування з іншими, можуть мати низьку самооцінку, гостро реагують на сприйняття їх однолітками

Наслідки жорстокого поводження та незадоволення потреб дітей залежать від їхніх вікових особливостей, а саме:

- можуть намагатися контролювати та експлуатувати інших дітей, командувати ними або залякувати. У таких дітей можуть виникати труднощі у навчанні, їх лякає шкільне середовище, в якому необхідно виконувати численні правила, вони часто не здатні концентруватися на виконанні завдань, для них характерні часті емоційні сплески, нездатність спокійно працювати на уроках.

Вони схильні до асоціальних проявів - б'ють інших дітей, вживають ненормативну лексику, пошкоджують речі, говорять неправду, крадуть тощо;

Наслідки жорстокого поводження та незадоволення потреб дітей залежать від їхніх вікових особливостей, а саме :

❖ **підлітковий вік** - рівень емоційного розвитку не відповідає фізичному. Дитина соромиться свого тіла, одягається невідповідно до розміру чи обставин - або в занадто великий, яким намагається прикрити свої частини тіла, або в занадто відвертий одяг. Як правило, самооцінка є заниженою чи завищеною (підлітки, які в результаті насилля мали травми, після яких залишилися шрами чи каліцтво, в переважній більшості мають низьку самооцінку, через що нерідко перебільшують значимість дорослої людини. Іноді дитина не ідентифікує себе зі своїми однолітками, однак не має довірливого ставлення до дорослих, є замкнутою. Факт статевого дозрівання сприймається (особливо дівчатками) як наслідок спричиненої раніше фізичної шкоди.

Наслідки жорстокого поводження та незадоволення потреб дітей залежать від їхніх вікових особливостей, а саме:

Про наявність серйозних психологічних проблем свідчать виникнення розладів шлунку, зокрема такі захворювання як анорексія та булемія. Свідченням сексуального насильства над дитиною може бути її сприйняття себе як "зіпсованої" людини, внаслідок чого вона має сильне відчуття сорому та провини, негативне ставлення до власного тіла. В неї відсутня самоповага. Вона має недовіру до інших, боїться осіб протилежної статі та фізичних контактів, подібних до обіймів чи дотиків. Як захисна реакція на дисфункційну ситуацію в сімейному оточенні для дитини стає характерною проблемна поведінка: вона нерегулярно відвідує школу, порушує дисципліну, буває надмірно агресивною, безпідставно критикує батьків та близьке оточення

Психологічні наслідки насильства

- - у дошкільників, що пережили сексуальне насильство, загальними симптомами є тривога, нічні кошмари, загальний посттравматичний стресовий розлад, "унікаюча поведінка", депресія, боязкість, агресія, антисоціальна і неконтрольована поведінка, невідповідна віку сексуальна поведінка;
- - для дітей шкільного віку характерні такі реакції, як страх, невротичні розлади, агресія, нічні кошмари, труднощі у навчанні, гіперактивність (знаходячись у постійній напрузі вдома, дитина не може стримуватися в школі, де немає людей, агресію з боку яких вона боїться) і регресивна поведінка;
- - у підлітків частіше спостерігаються депресії, суїцидальна та самоушкоджуюча поведінка, соматичні скарги, протиправні дії, втечі з дому і зловживання наркотичними речовинами.

П'ять шляхів до серця дитини

- **Дотик** — один із найважливіших проявів любові до дитини. У перші роки життя дитині необхідно, щоб дорослі брали її на руки, обіймали, гладили по голові, цілували тощо. Тактильна ласка однаково важлива і для хлопчиків, і для дівчаток. Виражаючи свою любов до дитини цього віку за допомогою ніжних дотиків, голубіння, поцілунків, ви домагаєтеся більшого емоційного відгуку, ніж словами «Я тебе люблю».
- **Слова заохочення.** Коли ми хвалимо дитину, ми дякуємо їй за те, що вона зробила, чого досягла сама. Проте не треба хвалити дитину надто часто, адже тоді слова втраять усю силу і сенс. Кожна похвала має бути обґрунтованою та щирою.
- **Час, присвячений спілкуванню з дитиною,** — це ваш подарунок для неї. Ви ніби говорите: «Ти потрібна мені. Мені подобається бути з тобою». Іноді діти, для яких батьки не знаходять достатньо часу, саме поганими вчинками привертають до себе їхню увагу: бути покараним краще, ніж бути забутим. Тож як би ви не були заклопотані, потрібно приділяти час не лише хатнім справам, перегляду телепередач, іншим задоволенням,

П'ять шляхів до серця дитини

- **Подарунок.** Багато батьків використовують подарунки, щоб «відкупитися» від дитини. Діти, які одержують ці подарунки, починають вважати, що любов можна замінити різними речами. Слід пам'ятати, що ні кількість, ні коштовність подарунків не відображують силу почуття. Справжній подарунок дарують щиро: не в обмін, а просто так.
- **Допомога.** Кожного дня діти звертаються до нас з різними запитаннями, проханнями про допомогу. Завдання дорослих — почути запитання та відповісти на них, вчасно допомогти дитині. Якщо дорослі допомагають дитині і роблять це з радістю, то душа дитини наповнюється любов'ю. Якщо батьки буркотять і сварять дитину, така допомога їй не радує.

На кожному етапі розвитку дитини ми по-різному виражаємо свою любов до неї. Дуже важливо обрати саме ту форму вираження (дотик, слова заохочення, час, подарунки, допомогу), яка веде до серця дитини.

Притча « Про двох вовків»

Колись один мудрець відкрив своєму внукові життєву істину. У кожній людині відбувається боротьба , дуже схожа на боротьбу двох вовків. Один вовк символізує зло: заздрість, егоїзм, амбіційність, брехливість, жадібність. Другий вовк символізує добро: миролюбність, любов, доброту, відданість. Онук , який перейнявся словами дідуся до глибини душі, замислився й запитав:
-А який же вовк усе ж перемагає?
Старий усміхнувся й відповів:
- Завжди перемагає той вовк , якого ти годуєш!

НЕ МОВЧИ

ВАЖЛИВІ КОНТАКТИ:

Національна поліція України - **102**

Завжди телефонуйте в екстрених ситуаціях

Урядова "гаряча лінія" для постраждалих від домашнього насильства - **1547** (безкоштовно і цілодобово)

Правова допомога - **0 800 213 103** (безкоштовно і цілодобово)

ЗАКОНОПРОЕКТ 5294: ПРО ЗАПОБИГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

ПОЛОЖЕННЯ

Внесення в ЄРДР випадків домашнього насильства

Контроль поведінки кривдника поліцією

ПЕДАГОГИ

повинні повідомляти ювенальні служби та поліцію про факт домашнього насильства не пізніше, ніж за добу

МЕДИКИ

повинні повідомляти місцеву владу та поліцію про травми, отримані унаслідок домашнього насильства

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО:

фізичне насильство

економічне насильство

сексуальне насильство

психологічне насильство

ПОКАРАННЯ:

громадські роботи - **150-240 год**

арешт - **до 6 місяців**

обмеження волі - **до 5 років**

позбавлення волі - **до 2 років**